

Magdalena Wojciechowska*

CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA ISTNIENIE HANDLU LUDŹMI

Streszczenie

Celem niniejszej pracy jest przedstawienie najważniejszych czynników powodujących, że handel ludźmi, będący problemem globalnym, jest nadal obecny. W artykule zwrócono szczególną uwagę na takie problemy jak: migracja, niewydolny system prawny, a także obojętność państwa, jak i społeczeństwa na to zjawisko. Sytuację utrudnia fakt, że handlem ludźmi zajmują się przeważnie zorganizowane grupy przestępcze, osiągające ogromne zyski przy małym nakładzie pracy.

Słowa kluczowe: handel ludźmi, przestępstwo, czynniki.

Synopsis

Factors influencing the existence of human trafficking

The aim of this study is to present the most important factors causing that human trafficking, which is a global problem, is still present. The article focuses on such problems as: migration, inefficient legal system, as well as indifference of the state and society towards this phenomenon. The variety of factors means that this crime is mainly dealt with by organized crime groups that achieve huge profits with little work.

Keywords: human trafficking, crime, factors.

---

* Studentka trzeciego roku, Elbląska Uczelnia Humanistyczno-Ekonomiczna, kierunek bezpieczeństwo wewnętrzne, specjalizacja służby mundurowe i bezpieczeństwo państwa.

Wstęp

Wydawałoby się, że we współczesnym świecie niewolnictwo już nie istnieje. Nic bardziej mylnego, ponieważ mimo licznych dokumentów zakazujących tego procederu, nadal występuje ono na całym świecie, a nawet przybiera na sile. Współczesne niewolnictwo, zwane handlem ludźmi, dotyka każdego, bez względu na wiek i płeć. Ludźmi handluje się nie tylko w krajach Trzeciego Świata, ale również w państwach, w których poziom cywilizacyjnego rozwoju jest wyższy¹. Każde państwo jest albo państwem pochodzenia ofiar, państwem tranzytowym bądź państwem docelowym. Nierzadko dane państwo posiada dwie, a nawet wszystkie te cechy. Jednakże omawiany proceder nie musi mieć charakteru transgranicznego i może mieć miejsce w obrębie kraju lub regionu ofiary.

Według Protokołu z Palermo², handel ludźmi oznacza werbowanie, transport, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osób z zastosowaniem gróźb bądź użyciem siły lub też z wykorzystaniem innej formy przymusu: uprowadzenia, oszustwa, wprowadzenia w błąd, nadużycia władzy lub wykorzystania słabości, wręczenia lub przyjęcia zapłaty albo innej korzyści dla uzyskania zgody osoby mającej kontrolę nad inną osobą w celu wykorzystania. Tym wykorzystaniem jest w szczególności prostytucja lub inne formy wykorzystania seksualnego, praca lub usługi o charakterze przymusowym, niewolnictwo lub praktyki podobne do niewolnictwa, zniewolenie albo usunięcie organów. Przestępstwo to ma miejsce nawet wówczas, gdy ofiara zgodzi się na wykorzystanie. Natomiast w przypadku dzieci wymienione metody i środki nie muszą zostać użyte, decydujący jest cel zniewolenia.

W badaniu handlu ludźmi ważne jest poznanie przyczyn, które tkwią w każdym państwie, gdyż natura zjawiska handlu ludźmi różni się w zależności od rozpatrywanego kraju czy regionu, a także specyficznych okoliczności³.

---

¹ Broszura informacyjna KWP w Szczecinie, *Widzieć niewidzialne – podstawowe informacje o handlu ludźmi i przemocy ekonomicznej*, <http://www.policja.pl/pol/aktualnosci/133463,X-Europejski-Dzien-Walki-z-Handlem-Ludzmi.html> [dostęp: 28.02.2019], s. 1.

² Art. 3 Protokołu o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniający Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 15 listopada 2000 r., Dz.U. z 2005 r., nr 18, poz. 160.

³ J. Jurewicz, *Nielegalny obrót komórkami, tkankami i organami ludzkimi*, [w:] W. Pływaczewski, P. Chlebowicz (red.), *Nielegalne rynki. Geneza, skala zjawiska oraz możliwości przeciwdziałania*, Katedra Kryminologii i Polityki Kryminalnej, Olsztyn 2012, s. 119.

Problemy migracyjne

„Migracja zawsze dotyczy dwóch światów i dwóch rzeczywistości”⁴. Najczęściej odbywa się z krajów słabo rozwiniętych do wysoko rozwiniętych. Dzieje się tak, ponieważ świat nie rozwija się wszędzie tak samo, wobec tego między państwami występują różnego rodzaju dysproporcje. Pojawiają się wtedy różne powody, aby wyjechać, w celu polepszenia swojego bytu. Przyczyny migracji można podzielić na: ekonomiczne, demograficzne, socjalne, rodzinne, społeczne oraz polityczne.

Brak możliwości uzyskania pracy, niski poziom edukacji, kryzysowa sytuacja gospodarcza kraju, brak perspektyw i rozwoju sprawiają, że wyjazd staje się jedyną alternatywą do rozpoczęcia nowego, lepszego życia. Na wyjazdy coraz częściej decydują się kobiety, ponieważ to one częściej niż mężczyźni są bezrobotne, a jeżeli posiadają pracę, to są dyskryminowane i otrzymują niższe pensje. Powodem jest również to, że posiadają na utrzymaniu rodziny bądź wychowują samotnie dzieci. Kobiety – pochodzące z rodzin, w których istnieje przemoc i alkoholizm, w których pojawiają się przypadki nadużyć seksualnych – również zechcą prędzej czy później zmienić swoje otoczenie. Niestety niejednokrotnie mają ograniczoną możliwość wyboru pracy, gdyż nie mają wykształcenia i nie znają języka kraju, do którego przyjechały (podobnie jak mężczyźni), dlatego mogą otrzymać zatrudnienie jedynie przy zwyczajowo przypisywanych kobietom pracach, takich jak: sprzątanie, prowadzenie domu, opieka nad dziećmi lub osobami starszymi, a w świecie przestępczym, kierowanym przez zorganizowane grupy przestępcze – obarczone ogromnym ryzykiem świadczenie usług seksualnych⁵. Wynikająca stąd feminizacja migracji oraz to, że kobiety często wkraczają w tzw. szarą strefę, stwarza szczególne zagrożenie zostania ofiarą handlu ludźmi.

Ważne jest również, że z biedą, przemocą fizyczną i psychiczną, patologią w rodzinie, brakiem edukacji, wykorzystywaniem seksualnym, brakiem opieki i więzi rodzinnych zmagają się także małe dzieci. Wszystko to sprawia, że dzieci czują się osamotnione, uciekają z domu i popadają w niebezpieczne sytuacje. Pragnąc opieki, stają się łatwowierne i ufne wobec obcych osób.

⁴ M. Perkowska, *Problematyka nielegalnych rynków z perspektywy tzw. przestępczości transgranicznej*, [w:] W. Pływaczewski, P. Chlebowicz (red.), *Nielegalne rynki. Geneza, skala zjawiska oraz możliwości przeciwdziałania*, Katedra Kryminologii i Polityki Kryminalnej, Olsztyn 2012, s. 48.

⁵ S. Buchowska, *Czynniki sprzyjające handlowi ludźmi*, [w:] Z. Lasocik (red.), *Handel ludźmi. Zapobieganie i ściganie*, Katedra Kryminologii i Polityki Kryminalnej, Warszawa 2006, s. 333.

Bieda sprawia, że małoletnie osoby, nie mające możliwości legalnego zatrudnienia ze względu na wiek, szukają innych form pracy, mogących – ich zdaniem – przyczynić się do poprawy sytuacji życiowej. W takich sytuacjach, poprzez podejmowanie ryzykownych działań mogą stać się celem przestępców.

Następnym powodem, dla którego ludność migruje jest przeludnienie wsi, wysoki przyrost naturalny, zwłaszcza w warunkach niedostatku miejsc pracy, niedostatku ziem uprawnych, a także nadwyżki młodych ludzi w wieku produkcyjnym⁶.

Kolejną przyczyną jest ograniczanie podstawowych praw człowieka, dyskryminacje ze względu na płeć, kolor skóry, przynależność etniczną, a także niestabilny system polityczny, czy też niezadowolenie związane z przemianami ustroju. Bez wątplenia do migracji przyczyniają się również zdarzenia katastroficzne, takie jak: powodzie, klęski głodu oraz wojny i konflikty zbrojne. Z obawy o utratę dorobku, a nawet życia, mieszkańcy decydują się opuścić swoje domy i wyjechać w miejsca bezpieczniejsze. Jednakże wszystkim nie udaje się tego zrobić. Dzieci z obszarów objętych konfliktem często są wykorzystywane i werbowane do wojska i stają się żołnierzami⁷.

Kiedy człowiek znajduje się w trudnej sytuacji, to robi wszystko, aby tę sytuację jak najszybciej zmienić. Niejednokrotnie podejmuje się desperackich kroków i wówczas zapomina o swoim bezpieczeństwie. Często, mimo że oferta pracy od razu wydaje się mało wiarygodna, to do końca wierzy, że jest prawdziwa i pomoże wybrnąć z kłopotów. W takim przypadku można się stać bardzo łatwym celem dla werbownika⁸.

Również restrykcyjna polityka migracyjna państw docelowych, do których trafiają ofiary handlu ludźmi, wpływa na duże rozmiary zjawiska. Brak możliwości legalnego przekroczenia granicy powoduje bowiem, że migranci poszukują innych sposobów przedostania się na wybrane terytorium. To z kolei umożliwiają zorganizowane grupy przestępcze, które oferują pomoc w nielegalnym przekroczeniu granicy, a następnie niejednokrotnie żądają od migrantów spłacenia długu, który rzekomo zaciągnęli, korzystając z ich usług⁹. Jednakże ten dług wcale nie musi być fikcyjny, ponieważ osoby ko-

⁶ M. Perkowska, *Problematyka nielegalnych...*, s. 49.

⁷ I. Biedrzycka, *Dziecko-żołnierz jako czynna ofiara konfliktu zbrojnego*, „Polski Rocznik Praw Człowieka i Prawa Humanitarnego” 2013, nr 4, s. 117.

⁸ Broszura informacyjna KWP w Szczecinie, *Widzieć niewidzialne...*, s. 8.

⁹ M. Koss-Goryszewska, *Wizerunek handlu ludźmi i kobiety-ofiary w prasie polskiej na przykładzie „Gazety Wyborczej”*, [w:] J. Frelak (red.), *Dyskusja o integracji. Wybór tekstów Polskiego Forum Integracyjnego*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2010, s. 73.

rzystające z usług przestępców są najczęściej biedne, i aby pokryć koszty przejazdu muszą się u nich zadłużyć, co ostatecznie może prowadzić do ich wykorzystania.

Problemy prawne

Co roku Departament Stanów Zjednoczonych publikuje raport na temat handlu ludźmi. Poszczególne kraje dzieli się na cztery kategorie. Kwalifikacja do danej kategorii zależy w większym stopniu od działań, jakie dany rząd podejmuje, by zapobiegać handlowi ludźmi, niż od skali zjawiska na danym terytorium. W jego ocenie analizowane są działania dążące do osiągnięcia minimalnych wymagań określonych w ustawie o ochronie ofiar handlu ludźmi z 2000 r. (ang. *Trafficking Victims Protection Act, TVPA*)¹⁰, które odpowiadają zapisom Protokołu z Palermo¹¹. Do kategorii tych należą:

Kategoria 1 – obejmuje kraje, których rządy w pełni stosują się do minimalnych standardów określonych w TVPA.

Kategoria 2 – kraje, których rządy nie stosują się w pełni do standardów zgodnych z TVPA, ale ich działania zmierzają do zapewnienia pełnego ich przestrzegania.

Kategoria 2 kraje obserwowane (*watch list*) – kraje niestosujące się w pełni do standardów zawartych w TVPA, ale ich działania zmierzają do zapewnienia pełnego ich przestrzegania, oraz w których:

- a) całkowita liczba ofiar handlu ludźmi jest bardzo znaczna lub drastycznie rośnie,
- b) nie udowodniono rozwoju działań zapobiegających handlowi ludźmi w okresie objętym badaniem, w tym wzrostu liczby dochodzeń, oskarżeń i skazań w związku z przestępstwem handlu ludźmi, a także zwiększonej pomocy ofiarom,
- c) zakłada się, że kraj podejmie odpowiednie wysiłki w przyszłym roku, dążąc do spełnienia minimalnych standardów.

---

¹⁰ Trafficking Victims Protection Act of 2000, Div. A of Pub. L. No. 106–386, § 108, as amended. TVPA jest pierwszą kompleksową ustawą federalną dotyczącą handlu ludźmi. Prawo zapewnia trójstopniowe podejście, które obejmuje zapobieganie, ochronę i ściganie.

¹¹ *Raport Trafficking in Persons 2018*, <https://handelludzmi.eu/hl/baza-wiedzy/raporty-analizy-strateg/raporty-dotyczace-sytua/6939,Raport-Trafficking-in-Persons-2018.html> [dostęp: 5.03.2019].

Kraje, które przez dwa lata z rzędu (licząc od roku 2009) były klasyfikowane w kategorii 2 na liście krajów obserwowanych, w przypadku braku poprawy sytuacji są przenoszone do kategorii 3.

Kategoria 3 – kraje, których rządy nie spełniają standardów zawartych w TVPA, a ich działania nie zmierzają do zapewnienia pełnego ich przestrzegania. Państwa zakwalifikowane do najniższej grupy mogą podlegać pewnym ograniczeniom, np. wstrzymanie pomocy ze strony USA, z wyłączeniem pomocy humanitarnej i niezwiązanej z handlem zagranicznym¹².

Tab. 1. Ranking krajów według raportu Departamentu USA na temat handlu ludźmi z 2018 roku

Kategoria	Państwo
Kategoria 1	Argentyna, Aruba, Australia, Austria, Bahamy, Bahrajn, Belgia, Kanada, Chile, Kolumbia, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Gruzja, Niemcy, Gujana, Izrael, Włochy, Japonia, Korea Południowa, Litwa, Luksemburg, Holandia, Nowa Zelandia, Norwegia, Filipiny, Polska, Portugalia, Słowacja, Słowenia, Hiszpania, Szwecja, Szwajcaria, Tajwan, Wielka Brytania, Stany Zjednoczone
Kategoria 2	Afganistan, Albania, Antigua i Barbuda, Armenia, Azerbejdżan, Barbados, Benin, Botswana, Brazylia, Brunei, Bułgaria, Burkina Faso, Wyspy Zielonego Przylądka, Kambodża, Kamerun, Kostaryka, Wybrzeże Kości Słoniowej, Chorwacja, Curaçao, Dżibuti, Dominikana, Ekwador, Egipt, Salwador, Etiopia, Ghana, Grecja, Honduras, Islandia, Indie, Indonezja, Irlandia, Jamajka, Jordania, Kazachstan, Kenia, Kosowo, Łotwa, Liban, Lesotho, Macedonia, Malawi, Malta, Wyspy Marshalla, Mauritius, Meksyk, Mikronezja, Mołdawia, Maroko, Mozambik, Namibia, Nepal, Oman, Pakistan, Palau, Panama, Paragwaj, Peru, Katar, Rumunia, Rwanda, Saint Lucia, Saint Vincent i Grenadyny, Serbia, Singapur, Wyspy Salomona, Sri Lanka, Tanzania, Tajlandia, Timor Wschodni, Tonga, Trynidad i Tobago, Tunezja, Turcja, Uganda, Ukraina, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Urugwaj, Wietnam, Zambia
Kategoria 2 – kraje obserwowane	Algieria, Angola, Bangladesz, Bhutan, Bośnia i Hercegowina, Republika Środkowoafrykańska, Czad, Kuba, Eswatini, Fidżi, Gambia, Gwatemala, Gwinea, Gwinea Bissau, Haiti, Hongkong, Węgry, Irak, Kuwejt, Kirgistan, Liberia, Makau, Madagaskar, Malezja, Malediwy, Mali, Mongolia, Czarnogóra, Nikaragua, Niger, Nigeria, Arabia Saudyjska, Senegal, Seszele, Sierra Leone, Republika Południowej Afryki, Sudan, Surinam, Tadżykistan, Togo, Uzbekistan, Zimbabwe

¹² Department of State United States of America, *Trafficking in Persons Report*, June 2018, <https://www.state.gov/documents/organization/282798.pdf>, s. 39–41. [dostęp: 5.03.2019]

Kategoria 3	Białoruś, Belize, Boliwia, Burundi, Chiny (Chińska Republika Ludowa), Demokratyczna Republika Konga, Erytrea, Gabon, Gwinea Równikowa, Iran, Komory, Korea Północna, Laos, Mauretania, Mjanma (Birma), Papua-Now Gwinea, Republika Konga, Rosja, Sudan Południowy, Syria, Turkmenistan, Wenezuela
Szczególny przypadek	Libia, Sint Maarten, Somalia, Jemen

Źródło: Oprac. własne na podstawie: Department of State United States of America, *Trafficking in Persons Report*, June 2018, <https://www.state.gov/documents/organization/282798.pdf>, [dostęp 5 kwietnia 2019], s. 54.

Analizując powyższe informacje, można stwierdzić, że wiele państw bagatelizuje problem handlu ludźmi i nie dąży do tego, aby tę sytuację poprawić. Handlowi ludźmi zdecydowanie sprzyja słabe państwo, niespójny system prawny, czego skutkiem jest niemożność skutecznego egzekwowania prawa¹³. Wykrywalność tego przestępstwa jest niewielka, a ze względu na brak wystarczających dowodów winy sprawy są umarzane. Natomiast jeżeli dojdzie do skazania, to wyroki sądowe są zbyt niskie i nie działają odstrasżająco. „Handlarzom ludźmi często stawia się zarzuty mniej poważnych przestępstw, takich jak stręczycielstwo lub ułatwianie nielegalnej imigracji, a nie handel ludźmi. Sytuacja ta jest częściowo związana z faktem, że na handel ludźmi składa się wiele konkretnych elementów, i za każdy z nich z osobna przestępcy mogą być pociągnięci do odpowiedzialności, w związku z brakiem wiedzy, świadomości i doświadczenia śledczych, prokuratorów i sędziów, lub w konsekwencji niedostatecznego zrozumienia tego zjawiska”¹⁴.

Prawo często nie daje wystarczających gwarancji bezpieczeństwa ofiarom (zarówno w postępowaniu procesowym, jak i po jego zakończeniu), a organy państwa nie zawsze umieją właściwie korzystać z istniejących już instrumentów prawnych. Powoduje to więc trudności z nakłonieniem ofiar do zeznań. Dzieje się tak, ponieważ większość z nich nie ma zaufania do wymiaru sprawiedliwości. Dodatkowo ofiary, z powodu braku wiedzy na temat przysługujących im praw, obawiają się, że mogą zostać aresztowane za nielegalny pobyt czy uprawianie prostytucji (co gorsza, zdarza się, że są za to karane), a w przypadku migrantów dochodzi jeszcze bariera językowa i kulturowa. W niektórych krajach kontakt z organami ścigania oznacza dla

¹³ S. Buchowska, *Czynniki sprzyjające...*, s. 334.

¹⁴ Raport Wspólnego Organu Nadzorczego Europolu, *Ofiary handlu ludźmi z punktu widzenia ochrony danych*, <https://www.uodo.gov.pl/pl/file/691>, s. 12 [dostęp: 10.03.2019].

ofiar przymusowy powrót do kraju pochodzenia, czyli do warunków, przed którymi uciekły. Powrót oznacza także upokorzenie, odrzucenie przez własną rodzinę i społeczność lokalną. Może również oznaczać zemstę zorganizowanych grup przestępczych, przed którą nie chroni niewydolny system prawny¹⁵.

W wielu krajach problemy handlu ludźmi potęguje korupcja przedstawicieli władz, urzędników, a także organów ścigania biorących udział w procederze¹⁶. Ponadto zdarza się, że instytucje ochrony porządku prawnego współpracują z przestępcami (np. urzędnicy biorą udział w rekrutacji i wykorzystywaniu dzieci-żołnierzy).

Mimo pojawienia się nowych form, handel ludźmi to przede wszystkim wykorzystywanie do prostytucji. Wobec tego ważną rolę odgrywa to, jak problem prostytucji regulowany jest przez prawo danego kraju. Przykładowo, kryminalizacja prostytucji powoduje, że schodzi ona do podziemia, wymyka się spod kontroli i rozwija, przynosząc ogromne zyski grupom przestępczym. W państwach gdzie wprowadzono zakaz prostytucji i karanie klientów korzystających z usług prostytutek, spowodowano szereg skutków ubocznych. Z jednej strony można zaobserwować wzrost seksturystyki obywateli do krajów sąsiednich¹⁷, gdzie prostytucja jest legalna bądź nieuregulowana prawnie. Z drugiej zaś strony, występuje nielegalna prostytucja, a kobiety świadczące takie usługi są najczęściej do tego zmuszane.

Problemy związane ze społeczeństwem

„Ironią współczesnego świata jest fakt, że bogate państwa Zachodu z jednej strony publicznie szafują obroną praw człowieka i godności ludzkiej, a z drugiej strony są głównymi nabywcami niewolników w postaci taniej siły roboczej, usług seksualnych czy niezbędnych do transplantacji organów ludzkich”¹⁸. Jeżeli chodzi o eksploatację do pracy przymusowej, to z niewolnictwa korzystają m.in. podwykonawcy wielkich firm, np. koncernów odzieżowych. Sprzyja temu fakt, że są oni rozproszeni po wielu krajach, a monitorowanie ich pracy jest bardzo utrudnione.

¹⁵ S. Buchowska, *Czynniki sprzyjające...*, s. 335.

¹⁶ R. Antonów, *Problem handlu ludźmi w Polsce na przełomie XX i XXI wieku. Kierunki badań*, „Prawo Życia i Śmierci” 2013, nr 7, s. 152.

¹⁷ S. Buchowska, *Czynniki sprzyjające...*, s. 335.

¹⁸ P. Wojnicz, *Handel ludźmi jako czarna strefa ekonomii w procesie migracji*, „Białostockie Studia Prawnicze” 2010, nr 8, s. 302.

Handel ludźmi jest zbrodnią, za którą współodpowiedzialność ponosi również społeczeństwo, kreując popyt na towary i usługi wytwarzane przez ofiary analizowanego procederu oraz poprzez swoją obojętność¹⁹ (np. przechodnie nie reagują na widok żebrzącego dziecka, które może być ofiarą wykorzystania). W przypadku handlu ludźmi przeznaczonymi do prostytucji występuje podwójna moralność społeczeństwa. Potępienie dla kobiet pracujących jako prostytutki współistnieje obok przyzwolenia na korzystanie z ich usług. Osoby trudniące się prostytucją są traktowane, w pewien sposób, jak wyjęte spod prawa. Jeśli zostaną skrzywdzone, to takie zdarzenia są przez otoczenie, a także przez organy ścigania, traktowane jak skutki swego rodzaju ryzyka zawodowego, z którymi powinny się liczyć²⁰. Dodatkowo w dobie powszechnego konsumpcjonizmu można zaobserwować pewne „samoprzedmiotowienie” człowieka, który zaczyna traktować swój organizm czy urodę jako swego rodzaju kapitał, który częściowo (np. organy do przeszczepów, zwłaszcza te, bez których człowiek może żyć) może zostać wymieniony na pieniądze lub inne dobra²¹.

Podsumowanie

Można stwierdzić, że różnorodność czynników wpływających na istnienie handlu ludźmi jest znaczna i wzajemnie powiązana. Nie ma możliwości wskazania czynnika dominującego, ponieważ handel ludźmi zazwyczaj pojawia się, gdy zachodzi nagromadzenie kilku z nich naraz.

Istnienie wymienionych czynników sprawia, że omawianym procederem interesują się przede wszystkim zorganizowane grupy przestępcze, przez co osiągają zyski, podobnie jak przestępcy zajmujący się handlem bronią czy narkotykami.

W obecnych czasach żyje większa liczba niewolników niż kiedykolwiek wcześniej, jednak stanowią oni mniejszy procent populacji niż w przeszłości. Walka z handlem ludźmi nie jest jedynie kwestią polityczną. Jest obowiązkiem

---

¹⁹ B. Kleboko, *Handel ludźmi jednym z największych współczesnych zagrożeń dla realizacji idei praw człowieka*, [w:] M. Jabłoński, T. Jurczyk, P. Gutierrez (red.), *Międzynarodowa ochrona praw człowieka – współczesne problemy na świecie*, Wrocław 2015, s. 24.

²⁰ S. Buchowska, *Czynniki sprzyjające...*, s. 336.

²¹ R. Antonów, *Handel ludźmi a bezpieczeństwo człowieka we współczesnym świecie*, „Studia nad Autorytaryzmem i Totalitaryzmem. Studia nad Faszyzmem i Zbrodniami Hitlerowskimi” 2013, t. 35, nr 4, s. 66.

każdego kraju i każdego człowieka. Mimo wielu inicjatyw mających na celu przeciwdziałanie temu procederowi, trudno będzie całkowicie go zwalczyć. Niestety dopóki będzie zapotrzebowanie na niewolników, to ten problem nigdy nie zniknie. Jednakże nie można dopuścić, aby handel ludźmi funkcjonował w naszych czasach bez przeszkód i ciągle ewoluował²².

Akty prawne

Protokół o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniający Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 15 listopada 2000 r., Dz.U. z 2005 r., nr 18, poz. 160.

Trafficking Victims Protection Act of 2000, Div. A of Pub. L. No. 106–386.

Literatura

Antonów R., *Handel ludźmi a bezpieczeństwo człowieka we współczesnym świecie*, „Studia nad Autorytaryzmem i Totalitaryzmem. Studia nad Faszyzmem i Zbrodniami Hitlerowskimi” 2013, t. 35, nr 4.

Antonów R., *Problem handlu ludźmi w Polsce na przełomie XX i XXI wieku. Kierunki badań*, „Prawo Życia i Śmierci” 2013, nr 7.

Biedrzycka I., *Dziecko-żołnierz jako czynna ofiara konfliktu zbrojnego*, „Polski Rocznik Praw Człowieka i Prawa Humanitarnego” 2013, nr 4.

Buchowska S., *Czynniki sprzyjające handlowi ludźmi*, [w:] Z. Lasocik (red.), *Handel ludźmi. Zapobieganie i ściganie*, Katedra Kryminologii i Polityki Kryminalnej, Warszawa 2006.

Jurewicz J., *Nielegalny obrót komórkami, tkankami i organami ludzkimi*, [w:] W. Pływaczewski, P. Chlebowicz (red.), *Nielegalne rynki. Geneza, skala zjawiska oraz możliwości przeciwdziałania*, Katedra Kryminologii i Polityki Kryminalnej, Olsztyn 2012.

Klebeko B., *Handel ludźmi jednym z największych współczesnych zagrożeń dla realizacji idei praw człowieka*, [w:] M. Jabłoński, T. Jurczyk, P. Gutierrez (red.), *Międzynarodowa ochrona praw człowieka – współczesne problemy na świecie*, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2015.

Koss-Goryszewska M., *Wizerunek handlu ludźmi i kobiety-ofiary w prasie polskiej na przykładzie „Gazety Wyborczej”*, [w:] Frelak J. (red.), *Dyskusja o integracji. Wybór tekstów Polskiego Forum Integracyjnego*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2010.

Perkowska M., *Problematyka nielegalnych rynków z perspektywy tzw. przestępczości transgranicznej*, [w:] W. Pływaczewski, P. Chlebowicz (red.), *Nielegalne rynki. Geneza, skala zjawiska oraz możliwości przeciwdziałania*, Katedra Kryminologii i Polityki Kryminalnej, Olsztyn 2012.

Wojnicz P., *Handel ludźmi jako czarna strefa ekonomii w procesie migracji*, „Białostockie Studia Prawnicze” 2010, nr 8.

---

²² A. Ruszczuk, *Handel dziećmi to problem złożony*, http://gazetasledcza.pl/2015/09/handel-dziecmi-to-problem-zlozony/#.XMv_teUzbcu, [dostęp 15 marca 2019].

Materiały źródłowe

Broszura informacyjna KWP w Szczecinie, *Widzieć niewidzialne – podstawowe informacje o handlu ludźmi i przemocy ekonomicznej*, <http://www.policja.pl/pol/aktualnosci/133463,X-Europejski-Dzien-Walki-z-Handlem-Ludzmi.html>.

Department of State United States of America, *Trafficking in Persons Report*, June 2018, <https://www.state.gov/documents/organization/282798.pdf>.

Raport Wspólnego Organu Nadzorczego Europolu, *Ofiary handlu ludźmi z punktu widzenia ochrony danych*, <https://www.uodo.gov.pl/pl/file/691>.

Źródła internetowe

<https://handelludzmi.eu>

Ruszczuk A., *Handel dziećmi to problem złożony*, http://gazetasledcza.pl/2015/09/handel-dziecmi-to-problem-zlozony/#.XMv_teUzbcu.

